

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ
ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ**

вул. Озерна, 14, м. Хмельницький, 29000,
тел./факс (0382) 77-63-20,
E-mail: hmoippo@i.ua, код ЄДРПОУ 02139802

від 05.05. 2020 р. № 302

Завідуючим міськими/районними
методичними кабінетами управлінь/відділів
освіти виконавчих комітетів міських рад /
районних державних адміністрацій
Головам об'єднаних територіальних громад
Керівникам навчальних закладів обласного
підпорядкування

Про оцінювання досягнень учнів
з основ здоров'я в умовах карантину

Шановні колеги!

Надсилаємо методичні рекомендації «Оцінювання навчальних
досягнень учнів з основ здоров'я в умовах карантину» (додаток на 8 сторінках)
для використання у роботі.

/Ректор

В.ОЧЕРЕТЯНКО

А.Поліщук 0673518607

Оцінювання досягнень учнів з інтегрованого предмету «Основи здоров'я» в умовах карантину

Укладач: А. Поліщук, методистка науково-методичного центру виховної роботи та позашкільної освіти ХОІППО

Вимушений, але досить тривалий, карантин став для нас певним викликом, але ж, звичайно, відкрив і нові можливості. Доктор психологічних наук, професор Павло Володимирович Лушин визначив дану ситуацію «як боротьбу не з коронавірусом, а за новий спосіб життя». І, шукаючи можливості вийти переможцем у цій боротьбі, він пропонує «помічати не тільки наші недоліки та промахи, а й ділитися досвідом змін і спонтанної самоорганізації». Ми ж будемо узагальнювати досвід оцінювання навчальних досягнень учнів з основ здоров'я в умовах карантину.

Оцінювання є однією з найважливіших і водночас найскладніших проблем у навчанні на засадах розвитку життєвих навичок. З одного боку, ми завжди маємо пам'ятати, що справжню оцінку з цього предмета поставить дитині життя, з іншого — оцінка була і є одним із дієвих інструментів у руках учителя, якщо у її основу покладені окреслені навчальні завдання, які чітко визначають навички та знання, що їх очікують від учнів.

Тому ми неодноразово акцентували увагу на тому, що оцінювання навчальних досягнень учнів має відповідати таким критеріям:

- мати у своїй основі чіткі та зрозумілі вимоги до навчальних результатів;
- давати змогу досягти і перевищити ці результати;
- давати змогу показати свої досягнення у різний спосіб;
- заохочувати учнів апробувати моделі поведінки без ризику отримати за це негативну оцінку;
- розвивати позитивне ставлення до самого себе, упевненість у своїх здібностях і можливостях;
- використовувати самооцінювання як важливий елемент навчання: самооцінювання розвиває в учнів здатність до самоаналізу, постановки мети й корекції власних досягнень;
- надавати зворотний зв'язок учням і вчителю.

Вимоги щодо рівня підготовки учнів визначені Державним стандартом базової і повної загальної середньої освіти. Навчально-пізнавальна діяльність учнів поділяється на три складники, що відповідають структурі компетентності: діяльнісний (діяльність/уміння), знаннєвий (знання), ціннісний (ставлення). У результативній частині програми зроблено акцент саме на уміннях і ціннісних ставленнях, що формуються в учнів при вивченні кожної теми. Це дозволяє зосередити увагу саме на діяльнісному підході. Знаннєвий складник визначається переліком обов'язкових термінів, якими учень/учениця оперуватиме після вивчення кожної теми.

Основними видами оцінювання навчальних досягнень учнів з основ здоров'я є поточне та підсумкове (тематичне, семестрове, річне). **Контрольні роботи** у процесі вивчення інтегрованого курсу «Основи здоров'я» **не**

передбачені. Практичні роботи з основ здоров'я проводяться у межах певного уроку і є його невід'ємною частиною, тому окремо практична робота не оцінюється.

Характеристики навчальних досягнень, перелік базових умінь і навичок з основ здоров'я уміщено в чинній програмі. Нагадаємо, що для визначення конкретного бала додатково враховуються такі чинники як самостійне виконання завдань, творче виконання завдань, повнота оволодіння учнем навчальним матеріалом. Оцінка з основ здоров'я має бути **інструментом підтримки і заохочення на досягнення позитивних змін** у знаннях, уміннях, мотиваціях і реальній поведінці щодо збереження власного здоров'я та здоров'я оточуючих.

А тепер давайте адаптуємо дані поради та вимоги до умов карантину, скориставшись власним досвідом, досвідом учителів України. Зокрема пропоную відповіді Алевтини Лотоцької, головної спеціалістки МОН України (2008-2019 р.) на найпоширеніші запитання вчителів та батьків: <https://nus.org.ua/questions/otsinyvannya-v-dystantsijnomu-navchanni-zapytannya-vidpovidi/>

1. Чи потрібно оцінювати роботу учнів та учениць при ДН (дистанційне навчання) під час карантину?

Потрібно. Оцінювання – встановлення рівня навчальних досягнень учня/учениці в оволодінні змістом предмета відповідно до вимог чинних програм. За технічної можливості, проводьте оцінювання результатів навчання за допомогою дистанційних платформ. Докладніше – дивіться відповідь на запитання 2.

2. Як отримувати зворотний зв'язок та виконані завдання від учнів для оцінювання?

Отримання навчальних матеріалів та спілкування між учасниками дистанційного навчання забезпечується через передачу відео-, аудіо-, графічної та текстової інформації у синхронному або асинхронному режимі. Це можуть бути тестові завдання, навчальний проєкт, заповнення таблиць, побудова схем, моделей тощо.

Роботи можуть збиратися також в учнівському портфоліо (більше про нього у відповіді на запитання 4). За потреби, завдання учнів та учениць можна контролювати через будь-який месенджер, що має відозв'язок (Zoom, Skype тощо).

З різними можливостями отримання зворотного зв'язку можна ознайомитись на платформах дистанційного навчання. (НМЦ викладання інформатики, інформаційно-комунікаційних технологій і дистанційного навчання ХОШПО надає можливість дистанційного навчання для слухачів щодо використання інтернет-ресурсів під час карантину (див. на оновленому сайті інституту рубрику «Карантин: дистанційне навчання»).

Платформа Moodle – безкоштовна відкрита система управління дистанційним навчанням. Дозволяє використовувати широкий набір інструментів для освітньої взаємодії вчителя, учнів та адміністрації закладу освіти. Зокрема, дає можливість:

- представляти навчальний матеріал у різних форматах (текст, презентація, відеоматеріал, вебсторінка; урок як сукупність вебсторінок із можливим проміжним виконанням тестових завдань);
- здійснювати тестування та опитування школярів із використанням запитань закритого (множинний вибір правильної відповіді та співставлення) і відкритого типу;
- виконувати завдання учнями з можливістю пересилати відповідні файли.

Крім того, система має широкий спектр інструментів моніторингу навчальної діяльності учнів. Наприклад, щодо загального часу роботи учня з конкретним навчальним курсом, відповідними темами або складовими елементами навчального матеріалу, загальної успішності учня або класу під час виконання тестових завдань тощо.

Хмарні сервіси ([Office365](#), [Google](#)) для спільної роботи учнів та вчителя.

Хмарний сервіс [Google-диск](#) надає можливості створювати багатофункціональне користувацьке середовище, продуктивне та зручне для учнів та вчителів, для обміну файлами, структурування і збереження їх в одному місці.

[Google-форма](#). Можна збирати відповіді учнів та учениць і потім проводити автоматичне оцінювання результатів тестування.

[Classtime](#). Є бібліотека ресурсів, але є і можливість створювати запитання.

[Learningapps](#). Дозволяє створювати вправи різних типів на різні теми або користуватися готовими.

Анкетування. Для проведення поточного контролю під час дистанційного навчання зручно використовувати різноманітні анкети. Анкета – достатньо гнучкий інструмент, оскільки питання можна ставити безліччю різних способів. У дистанційній освіті після освоєння кожної теми можна використовувати анкети, в яких учень сам оцінює свої результати навчання за такими показниками:

- зрозумів / зрозуміла, можу вирішити самостійно;
- зрозумів / зрозуміла можу вирішити з підказкою;
- не зрозумів / не зрозуміла, не можу вирішити.

Оскільки на сьогодні не розроблена єдина система оцінювання за дистанційною формою навчання, **можна користуватися тими засобами, які комфортні для всіх учасників освітнього процесу.**

У разі неможливості застосовувати названі вище платформи, можна використовувати Viber або інші зручні месенджери.

Важливо: Потрібно не лише збирати зворотний зв'язок від учнів, а й надавати їм свій: що виконано добре, над чим варто попрацювати, де найближча зона розвитку учня чи учениці. Намагайтесь надавати дітям більше підтримки, ніж критики, вони й так страждають від соціальної ізоляції та вимушеного перебування вдома.

3. Як ефективно забезпечити контроль успішності учнів та учениць?

Пам'ятаючи про автономію закладу освіти, для забезпечення контролю та оцінювання результатів навчання учнів та учениць слід зважати на можливості кожного учасника освітнього процесу. У кожному закладі освіти бажано

визначити власні підходи до контролю та оцінювання результатів навчання учнів та учениць.

Рішення слід обговорити на онлайн-конференції методичного об'єднання закладу освіти і виробити спільні дії щодо підходів оцінювання результатів. Оцінювання результатів навчання учнів має здійснювати педагогічний працівник.

Якщо технічної можливості навчатися дистанційно та оцінювати досягнення школярів немає, на початку нового навчального року на очному навчанні слід провести діагностичне оцінювання учнів та учениць – щоб з'ясувати готовність дітей до подальшого освітнього процесу. За результатами діагностики, за потреби, слід скоригувати календарно-тематичне планування залежно від потреб учнів та учениць.

4. Які є способи оцінювання крім 12-бальної системи?

Відповідно до чинного законодавства, Закону України “Про повну загальну середню освіту”, заклад освіти може здійснювати оцінювання за власною шкалою оцінювання результатів навчання учнів та учениць або за системою оцінювання, визначеною законодавством.

У разі запровадження закладом освіти власної шкали оцінювання результатів навчання учнів та учениць, ним мають бути визначені правила переведення до системи оцінювання, визначеної законодавством.

Заклад може використовувати інші системи оцінювання навчальних досягнень учнів та учениць за погодженням з місцевими органами управління освітою ([наказ МОН від 13.04.2011 № 329](#)).

Для оцінювання індивідуальних досягнень учнів та учениць може бути використане оцінювання портфоліо.

Портфоліо – це накопичувальна система оцінювання, що передбачає формування умінь учнів та учениць ставити цілі, планувати і організовувати власну навчальну діяльність; накопичення різних видів робіт, які засвідчують рух в індивідуальному розвитку; активну участь в інтеграції кількісних і якісних оцінок; підвищення ролі самооцінки.

Таке оцінювання передбачає визначення критеріїв для включення учнівських напрацювань до портфоліо; форми подання матеріалу; спланованість процесу оцінювання; елементи самооцінки з боку учня тощо.

Для створення портфоліо немає встановлених правил і вимог. Його суть у тому, щоб показати, на що здібні учні. Способи оформлення можуть бути різними: від відбору найкращих досягнень із будь-якого предмету (предметів) до накопичення всіх робіт, виконаних учнем. Для створення портфоліо можна користуватися [цим посиланням](#).

5. Які способи оцінювання є оптимальними в умовах, що склалися сьогодні?

ОПТИМАЛЬНИМИ Є ТІ, ДО ЯКИХ ГОТОВІ ВИ І ВАШІ ДІТИ. Звісно, найкраще, якщо ви можете проводити оцінювання в режимі онлайн або на дистанційних платформах, де є відповідна функція та інструментарій. Якщо вам із причин, що не залежать від вас, недоступний жоден з інструментів дистанційного оцінювання, то після закінчення карантину оцінювання треба буде зробити очно.

Зважаючи на ситуацію у країні, варто надавати учням можливість повторно виконати роботи.

6. Як будуть оцінювати дитину, в якій немає технічного забезпечення для дистанційного навчання?

В сьогоденних умовах оцінювати дитину, в якій немає доступу до електронних ресурсів, варто після відновлення очного навчання. А вчитися дитина має за підручником.

Потрібно взаємодіяти між собою із затримкою у часі, застосовуючи інші доступні засоби спілкування.

У деяких країнах таким дітям видають планшети чи ноутбуки зі шкіл, але для реалізації цього питання в Україні необхідні управлінські рішення.

7. Чи мають право учні не виконувати завдання? Деякі батьки негативно реагують на цей вид навчання.

Потрібно прагнути, щоб усі учасники освітнього процесу розуміли критичні умови, що склалися сьогодні. Зараз немає інших можливостей вчитися, крім дистанційної форми навчання. Якщо виникає проблема небажання виконувати завдання, вчителю важливо спілкуватися з учнями та їхніми батьками, проводити роз'яснювальну роботу.

Насамперед, важливо зрозуміти причини негативної реакції батьків. Можливо, у них немає технічних засобів – наприклад, один комп'ютер і двоє дітей? Можливо, вони вважають кількість завдань, які вчителі задають дітям, надмірними? Не мають досвіду організації самостійного навчання дитини?

Потрібно розуміти справжні потреби і мотиви людей, щоб досягти порозуміння. І вчителям, і батькам варто розуміти: дитина буде вчитися, якщо процес буде **організований, структурований і необтяжливий** – такий, що відповідає віковим особливостям дитини.

Інструменти спілкування в дистанційному навчанні

Електронна пошта – це стандартний сервіс інтернету, що забезпечує передавання повідомлень, як у формі звичайних текстів, як і в інших формах (програмах, графіці, звуках, відео) у відкритому чи зашифрованому вигляді. У системі освіти електронна пошта використовується для організації спілкування викладача й учня, а також учнів та учениць між собою.

Форум – найпоширеніша форма спілкування вчителя й учнів та учениць у дистанційному навчанні. Кожний форум присвячений якійсь проблемі або темі. Модератор форуму реалізує дискусію чи обговорення, стимулюючи запитаннями, повідомленнями, новою цікавою інформацією.

Програмне забезпечення форумів дозволяє прикріпити різні файли певного розміру. Кілька форумів можна об'єднати в один великий. Наприклад, під час роботи малої групи учнів та учениць над проектом створюються форуми для кожної окремої групи з метою спілкування під час проведення дослідження над вирішенням поставленого для цієї групи завдання, потім – обговорення загальної проблеми проекту всіма учасниками навчального процесу (вебконференція).

Чат – спілкування користувачів мережі в режимі реального часу, засіб оперативного спілкування людей через інтернет. Є кілька різновидів чату: текстовий, голосовий, аудіовідеочат. Найбільш поширений – текстовий. Голосовий чат дозволяє спілкуватися за допомогою голосу, що важливо під час

запропонованої для дискусії проблеми, сумісної проєктної діяльності, обміну інформацією.

Відеоконференція – це конференція в онлайн-режимі. Вона проводиться у визначений день і в призначений час. Це – один із сучасних способів зв'язку, що дозволяє проводити заняття у “віддалених класах”, коли учні і вчитель перебувають на відстані. Отже, обговорення й ухвалення рішень, дискусії, захист проєктів відбуваються в режимі реального часу. Вчитель і учні можуть бачити одне одного, вчитель може супроводжувати лекцію наочним матеріалом.

Блог – форма спілкування, яка нагадує форум, де право на публікацію належить одній особі чи групі людей.

Наприклад, автор (один учень чи група) виконав певне завдання, яке розміщує на сайті свого мережевого щоденника (блогу), потім автор блогу дає можливість іншим учням прочитати і прокоментувати розміщений матеріал. В учнів та учениць з'являється можливість обговорення й оцінки якості виконаної роботи, що сприяє розвитку критичного мислення. Але, пам'ятаючи про особливості підліткового віку, необхідно зробити акцент на вмінні бачити позитивне та радіти успіхам однолітків, шукати не недоліки, а пропонувати ще інші варіанти.

Середовище [Classroom](#) дозволяє організувати онлайн-навчання, використовуючи відео, текстову та графічну інформацію, різні додатки Google. Учитель має можливість контролювати, систематизувати, оцінювати діяльність, переглядати результати виконання вправ, застосовувати різні форми оцінювання.

Соціальні мережі та месенджери дозволяють створювати закриті групи, чати, теми, завдань, проблем, інформації.

Специфіка ДН, що базується на телекомунікаційних технологіях, інтернет-ресурсах і послугах, впливає на способи відбору і структуризації змісту, способи реалізації тих чи інших методів і організаційних форм навчання, що суттєво впливає на функціонування всієї системи. Учень відбирає і оброблює інформацію, висуває гіпотези, ухвалює рішення, спираючись на власні роздуми та бачення проблеми.

У центрі пізнання – проблема, яка вимагає роботи думки для її розв'язання. Пізнавальна, мисленнєва діяльність учня дозволяє йому виходити за межі отриманої інформації, будувати нове знання. Роль учителя полягає в тому, щоб **допомогти учням**, стимулювати їх до самостійних роздумів, відкриттів, нових поглядів на досліджуване явище, предмет. Водночас, учитель і учень залишаються **учасниками цього процесу в активному діалозі**.

(Наприклад, як це може виглядати у ході вивчення теми про шкідливість тютюнокуріння, де крім надання інформації, ставимо за мету розвиток навички прийняття рішень, критичного мислення:

- Зберіть інформацію про наслідки вживання тютюну.
- Проаналізуйте рекламу тютюну, призначену для молоді, і наведіть аргументи, як вона грає на бажанні «бути завзятим» чи подобатися одноліткам.
- Подумайте про контраргументи, дізнайтесь вартість сигарет, подумайте та запропонуйте, як ще можна використати ці гроші.

- Подумайте, чому вживання тютюну розповсюджено серед бідних людей.

- Проаналізуйте, що може примусити вас вживати шкідливі речовини і спробуйте знайти їм здорову альтернативу.

- Проаналізуй, чому ти не кажеш «ні» пропозиціям закурити.

- Прийміть рішення не вживати тютюн та інші шкідливі речовини та шукайте в цьому допомогу (друзі, батьки, фахівці)).

Мені дуже імпонують відповіді пані Алевтини Лотоцької, тому і вибрала з її інтерв'ю ті, що стосуються і основ здоров'я.

Виходячи з даних рекомендацій і умов, в яких працювали ми та наші учні, можемо зробити висновки щодо оцінювання досягнень школярів:

1. Завершення навчального року відбудеться дистанційно (виняток – одинадцятикласники, у яких попереду ЗНО).

2. Для учнів четвертих та дев'ятих класів державну підсумкову атестацію відмінено.

3. Учням 1-10 класів до кінця навчального року мають бути виставлені річні оцінки.

4. Підсумкові оцінки за другий семестр виставляються з урахуванням результатів поточного, тематичного оцінювання, отриманих учнями під час дистанційного навчання та до його початку.

5. Виставляючи річну оцінку, рекомендуємо перевагу надавати результатам за перший семестр.

6. Учнів, які не мали доступу до електронних ресурсів, оцінюємо очно після відміни карантину. Але маємо розуміти, що їх досягнення будуть оцінювати також вчителі інших предметів. Тому варто скласти графік зустрічей, враховуючи побажання дитини та можливості вчителів.

7. На початку нового навчального року варто провести діагностичне оцінювання та за його результатами спланувати повторення навчального матеріалу.

Також нагадуємо про успішно застосовувану нами процедуру **анонімного** опитування учнів «ДО» і «ПІСЛЯ». Її суть полягає в тому, що перед початком навчального року і після його закінчення проводиться анонімне опитування учнів за спеціально розробленим тестом. Він дає змогу оцінити складові поведінкової компетентності учнів:

- базові знання;
- опорні уміння;
- психологічні установки і ставлення;
- наміри.

Порівнюючи результати тестування, отримані до початку і після закінчення навчання, визначаємо величину змін. Чим більша різниця між оцінюванням «ДО» і «ПІСЛЯ», тим суттєвішими є зміни, зумовлені викладанням даного предмету. Об'єктивні дані підтверджують або спростовують наявність сприятливих для здоров'я змін у знаннях, ставленнях, уміннях і намірах учнів, які покладено в основу бажаних поведінкових змін.

Пам'ятаймо: оцінка – не засіб покарання, а дієвий інструмент розвитку особистості, за умови, що його використовує вчитель, який мислить і поважає дітей. Оцінка має допомагати розвивати бажання вчитися, впевненість у

власних силах, самоповагу, критичне мислення, навички самоаналізу, уміння працювати в команді, радіти успіхам інших.